

Egyesülés Rúzsán

Miért szanálták a Szivárványt?

Hírben fogalmazva az eset egyszerű: a rúzsai Szivárvány Termelőszövetkezet beolvadt a Népszabadság Tsz-be. Az egyszerű hír mögött tanulságos történetek húzódnak meg, ennél fogva érdemes néhány szóval részleteket is említeni.

Az elmúlt esztendő alaposan próbára tette a gazdaságokat. A száraz homokon különösképpen. A Szivárvány területének átlagos aranykorona értéke mindössze 3 és fél, ettől aszályos esztendőben nagy eredményeket várni teljesen indokolatlan optimizmus volna. Itt azonban olyan dolgok történtek, amelyek miatt az állam semmi garanciát nem talált arra, hogy a mostani vezetéssel az áldatlan állapotból ki tud lábalni a szövetkezet.

A tényekből

A szanálási bizottság jelentése a kedvezőtlen körülmények konstataciója után azonnal azt rögzíti, hogy vezetési hiányosságok segítettek a veszteségek növelését, a korábbi évek megalapozatlan segédüzemági túlszaladásait még mindig nem tudták kiheverni, a megelőző esztendő mérlegét felülvizsgáló revízió újabb szabálytalanságokat és adósságokat fedezett föl, azok „kamata” szintén 1971-re hűződött át, és a szövetkezet jövedelemelosztási rendje nélkülözötte a realitásokat.

A rossz gazdálkodás visszavezethető a szakemberek állandó jövésére-menésére, valóságos áramlására, de a veszteségek egy része szinte

kibogozhatatlan a könyvelési felületességek, vagy céltudatosan szervezett álfelületességek miatt.

A zárszámadó közgyűlés mérlege szerint a veszteség 1 millió 528 ezer forint volt, a szanáló bizottság azonban — részletesebben utána nézve a számoknak — megállapította, hogy a mérleg az előző évihez hasonlóan most is sántított, és a tényleges veszteség fölülte van a 2 milliónak. Ennek köszönhető elsősorban, hogy a szövetkezet dolgozó tagjai hosszú hónapok óta nem kapták meg esedékes fizetésüket. Nincsen miből.

A kétszer kettő most mégsem ilyen egyszerű. Változtatlanul a szanálási bizottság vizsgálatára támaszkodva írjuk le, hogy a törvényesen 4900 forint fizetésű szövetkezeti elnök havi jövedelme ilyen nehéz esztendőben is elérte a 12 ezer forintot.

A termelőszövetkezeti törvény lehetőséget ad arra, hogy a munkát nem bíró idős szövetkezeti tagok a háztáji föld helyett természetesen pénzbeli értékét kapják. Forráskúton például ez az összeg 3600 forintot tesz ki. A Szivárvány szövetkezetben ilyen kedvezményt egyetlen idős tag nem kapott, a vezetés emberei azonban igen, méghozzá csekély 10 ezer forintot. A háztájit ugyan leadta az elnök, de a valamiképpen mégis belőle származó fűszerpaprikát a szövetkezet útján értékesítette.

„Véletlenek”

Sok idős tagja van a mostani szövetkezeteknek. Rú-

zsán rájöttek, hogy ebből is haszon származhat. A legáltalában betegek, táppénzesek és öregek istápolását szolgáló szociális alapból 83 ezer 400 forintot egyszerűen jutalmakra fordítottak. „Mérő véletlen”, hogy a jutalomból Kispál György tiszelnök 15 ezer forintot részesült, a főkönyvelő ennek felét, az SZTK-ügyintéző 9200, a pénztáros pedig 7400 forintot.

Szintén a revízió derítette ki, hogy nagy pénzeket vettek föl a vezetők különböző utólagos elszámolások címen.

Könyvelői hókuszpókuszokkal annyira elkódosították az egészet, hogy jószerével mégsem állapítható, mikor számolták el ezeket a forintokat. Vizsgálat közben annyi mindenesetre kiderült, hogy sem az elnök, sem a főkönyvelő nem tudta megmondani, mennyivel tartozik a szövetkezetnek. A számok vallomása mondta ki végül, hogy az elnök több mint 80 ezer forintot vett fel, és mindössze 22 és fél ezer forinttal számolt el.

Az esethez csak annyit tudunk hozzáfűzni, hogy mindezt egy tönkrement szövetkezetből préselték ki. A tagok ingyen dolgoztak, vezetőik azonban nem tartoznak az önfeláldozók csoportjába.

Kár volt várni

Nem fonódhatnak annyira össze a szálak, hogy a szövetkezet tagjai, az ellenőrző bizottság, vagy a hivatalos ellenőrzés erre a kegyetlen önkiszolgáló rendszerre fényt ne deríthetett volna. Nem értjük, miért kellett és hogyan lehetett a teljes feldehítéssel megvárni a szövetkezet teljes tönkremenését.

Egyetlen választása maradt a termelőszövetkezet most tartott közgyűlésének: kimondani, hogy a Népszabadság Tsz védőszárnyai alá kéri magát. Reméljük, ezzel a lépéssel sikerül biztosítani a tagok jövőjét, de abban is bízunk, hogy a szükséges felelősségre vonás egyetlen esetben sem marad el.

Horváth Dezső

Itt egy színpad

Dankó Pista utcájában, a Felsővárosban, valamikor a harmincas évek közepén építették fel a postás alizsék egyetemesi színházát. A néhai vasárnapok söröskancsós, tekegolyós, biliárdos emlékeit csak az anekdoták őrzik: 1945 után a táncparkettra székeket szögeztek, lebontották a söntést, színpad, súlylyesztett zenekari árok, öltözők, mellékhelyiségek foglalták el helyét, valami tartalmasabb szórakozás, a kultúra rekvizitumai. És természetesen nyomukban az öntevékeny művészeti csoportok üttöttek tanyát, a Csonka István vezette postás színjátszók, a kórus és a szimfonikus zenekar.

PARABOLA

Az újjáépítéshez társadalmi

munkával fogtak, lelkes postai dolgozók hordták a malt, rakosgatták sorjába a köveket. Vagyis minden úgy történt, ahogy egy felszabadult élet áldozatokat, fáradságot alig ismerő spontán energiájával a szorgos munkások az akkoriban maguknak is előteremtették a művelődés lehetőségeit. A munka árát az önbecsülés fokával mérték. És még nagy divatja volt a kultúra amatőr szintereinek, népszerűek voltak az üzemi kórusok, színjátszók, a maguk kedvére, gyönyörűségére muzsikáló emberek. Aztán amint a pénz jelentőségének felis-

merése egyre nagyobb szerepet kapott a művelődésben is, amint a kultúra hivatásos szolgáltatásai megosztották a terepet, csappant a buzgalom, az érdeklődés, az igény is. Először a kórus szűnt meg, a nyomában az ötvenes évek végére a zenekar, majd 1970 őszére a népszerű színjátszó csoport. Személyi — és mindenekelőtt anyagi okok miatt. Pedig a színjátszók közel két évtized alatt népszerű előadásokat produkáltak a városban és a környéken. Csakhogy már 1969-ben a tízezer forintot kitevő éves bevételükkel szemben dupla költségvetéssel működtek. A hiányzó tízezerhez pedig nem talált a kultúrház fedezetet. És még egy figyelmeztető adat: az utóbbi három évben összesen 45 előadásban átlagosan több mint kétszázan ültek a nézőtérre.

TARJÁN MOZIJA?

16 tagú társadalmi vezetőség intézi. Felelősen Vámos László igazgató, nem főállásban, tiszteletdíjért. Tizenhatodik éve.

— A kultúrotthon 80 százalékban területi jellegű, lakossági. Hagyományos szolgáltatásai: az ismeretterjesztés — ami Józsa Gyula példás szervezésével igen népszerű nálunk —, a posta párt- és tömegszervezeteinek rendezvényei, a klubtermi élet mellett speciális adottságaikat használnánk ki — mondja az igazgató —, bár őszintén hozzá kell tennem, éppen ezen a területen keressük még a megoldást. A 17 esztendeig rendszeres gyermekelőadások megszűntével, tavaly ősszel, új módszerekkel kísérleteztünk, a vasárnapi matinékkal. Sajnos anyagi nehézségek szölettek közbe: hiába fogadtunk mi olykor 150–160 látogatót is, a filmeket még ehhez képest is túl drágán kaptuk. Amikor pedig kisfilmekre, a híradó mozik típusára térünk át, megkopott az érdeklődés. A postás kultúrotthon — és ez a mi legfőbb gon-

dunk — jellegéből fakadóan a mozi és a színház lehetőségeit kínálja, ugyanakkor ezek a képességei a kihasználatlanok. Be kellett szüntetni a hétközi vetítéseket, pedig négy év alatt 1538 előadást közel 90 ezren néztek nálunk, átlagosan egy-egy vetítésre hatvanan váltottak jegyet. Ha szélesvásznú normálgépet kaphatnánk, nemcsak a környék, de a közeli Tarján ma már több mint tízezer lakosságának film-színházát teremthetnénk meg. Távvalásokat kezdünk a megyei moziüzemi vállalat, és a városi tanács művelődési osztályával. Talán lesz valami a tervek-ből.

KIHASZNÁLATLANUL

Késő estig beszélgettem a kultúrotthon vezetőivel, az igazgatóval, Annabrig Sándor elnökkel, Józsa Gyulával, a ház TIT-felelőseivel. Izgalmas dolgok kerültek elő. Elmondták és megmutatták, sőt hajtsányira a Belvárostól, a lassan égetővé váló színházi épület- és helyiséggondok közepette van itt egy kamaraszínház, valamennyi tartozékával együtt — kihasználatlanul. Színpadán a Minerva együttes tartja bemutatóit, de hát mi ez ahhoz, képest, hogy szinte fil-lérekért állandó stúdióvá, ha tetszik, kamaraszínházzá, vagy éppenséggel — unikumnak számítana — gyermek-színházzá alakíthatnák. A népművelés napjainkban új arcát keresi. Legfőbb baja, hogy a korszerű formák hajtörést szenvednek a régi épületek korlátozott lehetőségein, az átépítésre pedig általában nincs pénz. A postás kultúrotthon viszont jelenlegi állapotában alkalmasnak látszik arra, hogy színház költözzön falai közé.

Itt egy színpad, kétszáznyolcvan férőhelyes nézőtérrel, zenekari árokkal, öltözőkkel, összkomfortosan, csak kicsit ki kellene pofozni. Itt van a városban. Ahol évek óta keressük, kutatjuk, hol csináljunk színházat.

Nikolényi István

Szigorúbb gazdálkodás az irodahelyiségekkel

Az építészeti és városfejlesztési miniszter előterjesztése a kormány módosította a közületi szervek elhelyezéséről három évvel ezelőtt megjelent kormányrendeletet. A módosítás megfelelő összhangot alakított ki a tanács-törvénnyel, az új lakástügyi jogszabályokkal és megteremtí a korábbinál takszerűsőbb irodagazdálkodás feltételeit.

Korábban a közületek a saját célra és költséggel létesített, megszerzett irodahelyiségeknek az egyébként kötelező irodanormákon felüli részét is szabadon használhatták. Az ország beruházási egyensúlyának megteremtése és az irodaház-beruházások megszigorítása azonban szükségessé tette a szabad felhasználás korlátozását. Ezért a módosítás lehetővé teszi, hogy a normán felüli irodahelyiségekkel — ha a közület nem engedi át hasznosításra másnak, akkor — megfelelő kártalanítás után — az elhelyező hatóság rendelkezzen. Ennek megfelelően az új intézkedés kimondja, hogy most már teljeskörűen kötelező a helyiségnormák alkalmazása, tehát akkor is, ha a közület maga létesített vagy vásárolt — esetleg kisajátítás útján szerzett — iroda, vagy egyéb közületi helyiséget. A módosító rendelkezés ugyanakkor a közületeket és a magánszemélyeket is érdekeltté teszi abban, hogy felesleges helyiségeiket — megállapodás alapján — felajánlják, vagy átengedjék használatra a közületi elhelyezési igények kielégítésére.

Az újabb jogszabályok fokozottabban védik a lakásokat a közületi célú felhasználástól. A rendelkezés megtiltja, hogy igénybe ve-

gyék az állami lakást közületek elhelyezésére, s csupán abban az esetben enged kivételt a tilalom alól, hogyha a város- és községrendezési tervek megvalósítása, a beruházások elhelyezése szükségessé teszi a lakás lebontását, de ugyanakkor megfelelő intézkedés történt a lakás pótlásáról is.

Kevesebbet eszünk, többet iszunk és dohányzunk

Hírünk a világban — többek között — arról is szól, hogy az étkezésre sokat adó, sokat költő ország vagyunk. A hozzánk érkező külföldi még hónapok vagy évek múltán is emlegeti a magyar konyha remekeit, s többnyire hozzáteszi: Magyarországon az emberek enni-inni-valóra költik a pénzüket.

Ha nem is egészen igaz ez, de határozottan volt benne valami igazság — a legutóbbi időkig. Cáfollhatatlan statisztikák bizonyították, hogy keresetünk nagyobb részét étel- és italra költöttük. Néhány évvel ezelőtt még minden, a kiskereskedelemben és a vendéglátó helyeken elkölthető száz forintból több mint ötvenért étel- és ital, ételet, italt meg cigarettát vásároltunk.

Mostanában kezdünk ráébredni régi — s éppenséggel nem jó — hírünkre. 1967 óta minden évben néhány tized százalékkal etlőlódik az arány: 1970-ben már csak

47,8 százalékot, tavaly pedig 47,5 százalékot képviselt az összes forgalomban az étel- és ital. Igaz viszont — s ez nemcsak azt bizonyítja, hogy „vigyázzunk a vonalainkra”, hanem azt is, hogy mind többet költünk ital- és dohányárura, kávéra, teára —, hogy az étel- és ital- és az élvezeti cikkek aránya az utóbbiak javára billen. 1962-ben, amikor még a forgalomnak kerekén a felére rúgott ez a két tétel, 35 százalékot képviseltek az étel- és ital, 15 százalékot az élvezeti cikkek. Tavaly a 47,5 százalékon belül az étel- és ital 31 százalék alá estek, az élvezeti cikkek pedig 17 százaléknál magasabb arányt képviseltek.

Mégsem ez a jellemző az utóbbi évekre, hanem az az egyenes — sőt időnként ugrásszerű — fejlődés, amely a tartós fogyasztási cikkek forgalmában tapasztalható.

A számok azt bizonyítják,

hogy az igényeket van miből kielégíteni. A Belkereskedelmi Kutató Intézet adatai szerint 1962-ben a forgalomnak 21 százalékát jelentették a ruházati cikkek — azóta a legtöbb család és családtag — „felruházódott”, ma már csak a kinőttet, elhordottat kell pótolni, s az arány 17 százalékra csökkent. A vegyipar-cikkek árcsoportjának viszont — ide tartoznak a tartós fogyasztási cikkek, valamint a tisztasági szerek, a könyv, a játék- és sportszerek is — 29 százalékkal 35 százalékra növekedett az aránya. Ezen belül az elektromos és egyéb háztartási gépek, a maradandó beruházásként vásárolt cikkek részesedése az 1962. évi nem egészen 7 százalékról 10 százalék fölé emelkedett.

Az évek során bekövetkezett változásokat jelző számok nem jósolnak, hanem előre vetítik a jövőt: a fejlődés üteme évről évre erőteljesebb...

V. E.

Magyar kiállítás nyílik Rómában

Pénteken, ma nyitja meg Kapeit Rómában a Palazzo Venezia „Régi magyar művészet” címmel az a nagyszabású kiállítás, amely a honfoglalás korától a XVII. század végéig született leg-szebb magyar műtárgyakat mutatja be az olasz főváros múzeumlátogató közönségének. A kiállításra a magyar-olasz kulturális

együttműködési munkaterv alapján került sor. A bemutatásra kerülő gazdag válogatás mintegy 30 hazai múzeum és gyűjtemény anyagából való. Zömét a Nemzeti Múzeum, a Szépművészeti Múzeum, az Iparművészeti Múzeum, valamint az esztergomi Keresztény Múzeum és Kincstár adta.